

Archeologienota Asse - Asphaltcosite

Natasja Reyms

Bornem
2022

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2022/12.807/125

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek.....	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	7
2.3	Onderzoeksopdracht.....	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	8
2.3.3	Werkwijze.....	12
2.4	Assessmentrapport	12
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	12
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	18
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	25
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	26
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	28
3	Samenvatting.....	30
4	Bibliografie	31
4.1	Publicaties	31
4.2	Websites.....	31
5	Bijlagen	32
5.1	Archeologische periodes	32

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

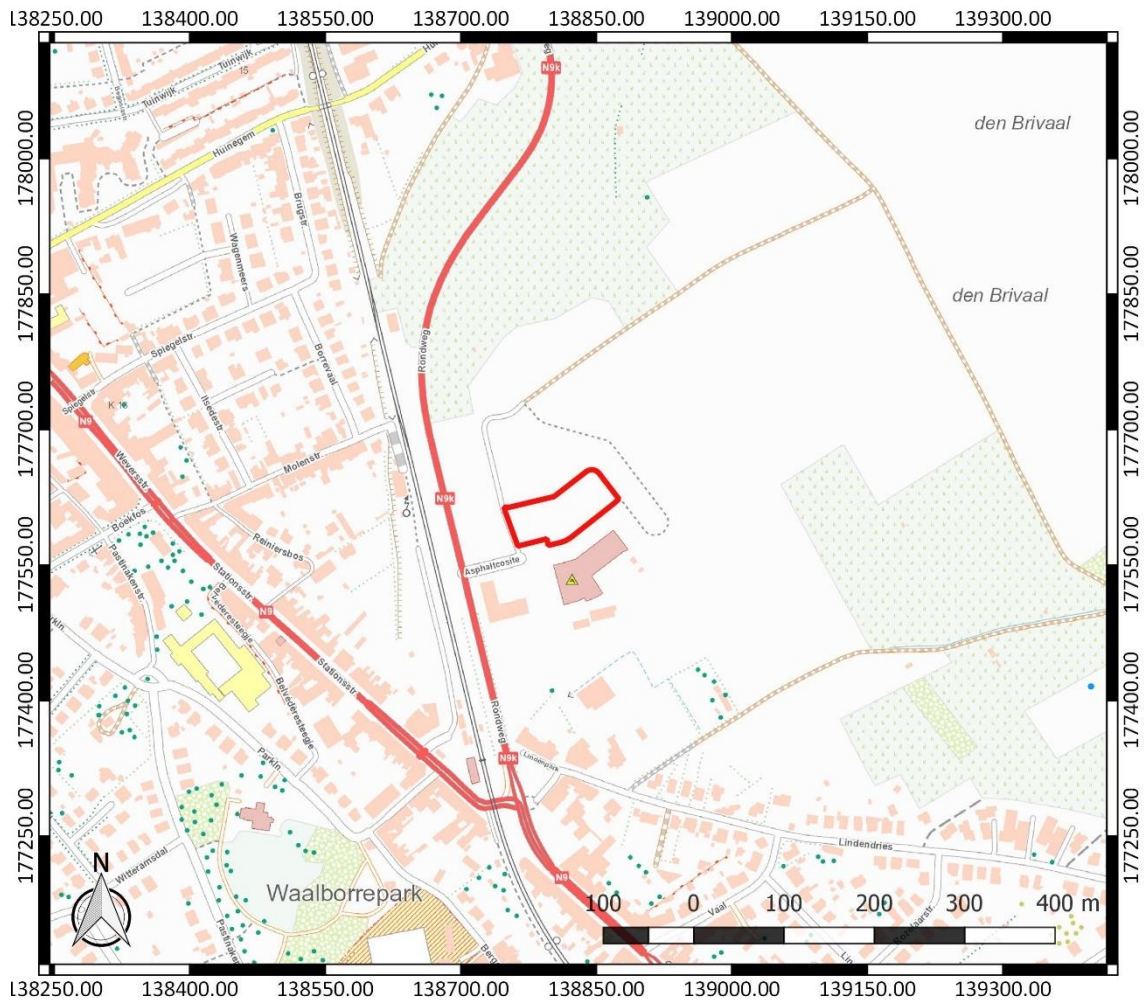
¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

Kadastrale percelen: Asse, Afdeling 2, sectie B, nummers 373A2, 457G, 458F, 459K, 465Z, 606A

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 5576 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

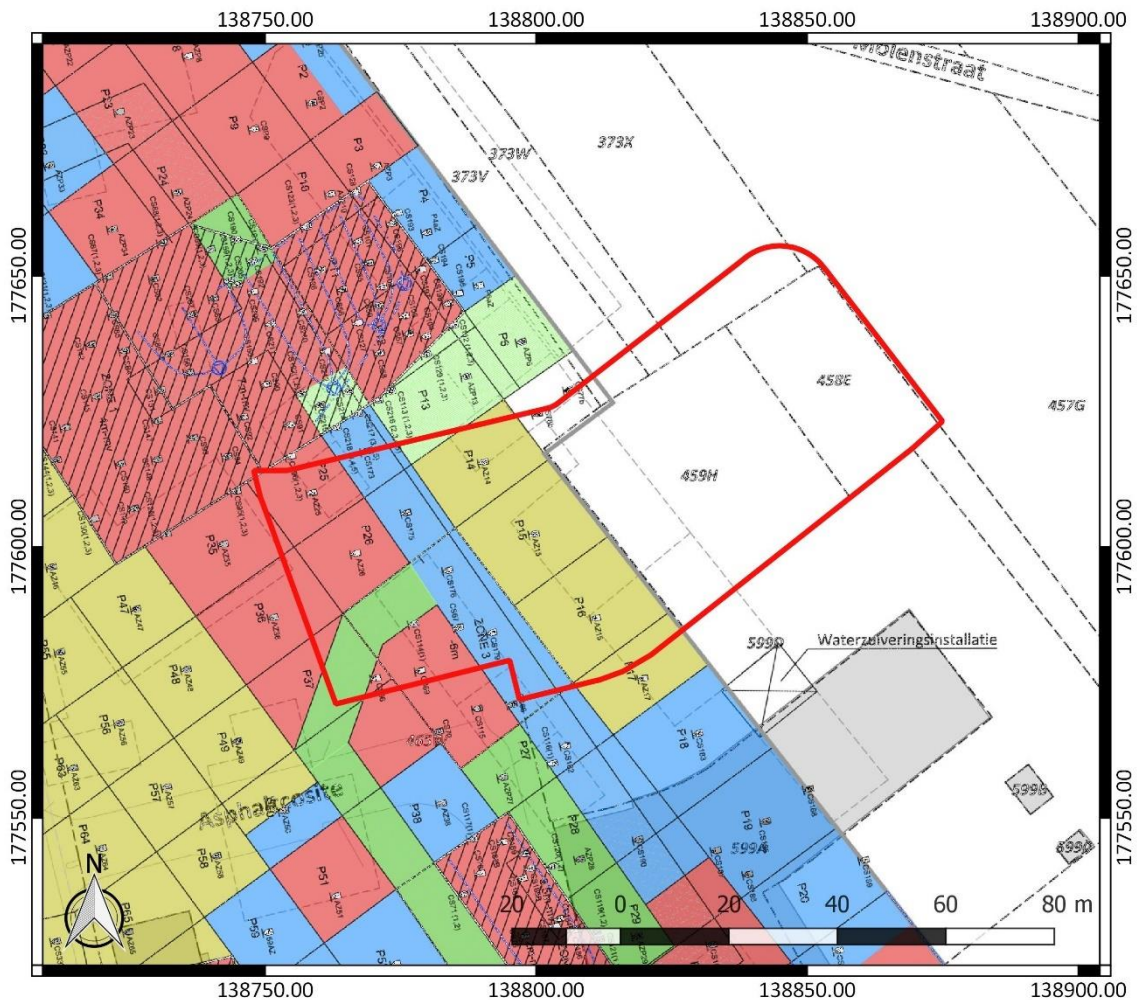
Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 06/07/2022 – 12/07/2022

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland, gebied met een historische verontreiniging, gesaneerd terrein

Verstoorde zones: Binnen een deel van het onderzoeksgebied zijn bodemsaneringswerken uitgevoerd. Hierdoor is het terrein er plaatselijk verstoord (Figuur 3) tot op een diepte van 1 tot 6 m onder het maaiveldniveau.³ Het onderzoeksgebied is gelegen ter hoogte van het fabrieksterrein van Asphaltco in Asse. Er bleek sprake van een verontreiniging van anthraceen, cresolen, fenanthreen, fluorantheen, minerale olie, benzeen, benzoanthraceen, lood, zink, benzopyreen, naftaleen, chryseen, benzofluorantheen, benzoperyleen, indenopyreen ter hoogte van het fabrieksterrein en

³ Janssens 2001, 47-48

een stortplaats. Een deel van de fabriek bleek verder ook onderkelderd.⁴ In het westen van het onderzoeksgebied vond een ontgraving tot 6 m diep plaats.

Figuur 3: Verstoringskaart met aanduiding van de zone waar bodemsaneringen zijn uitgevoerd

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

⁴ ERM 1999

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

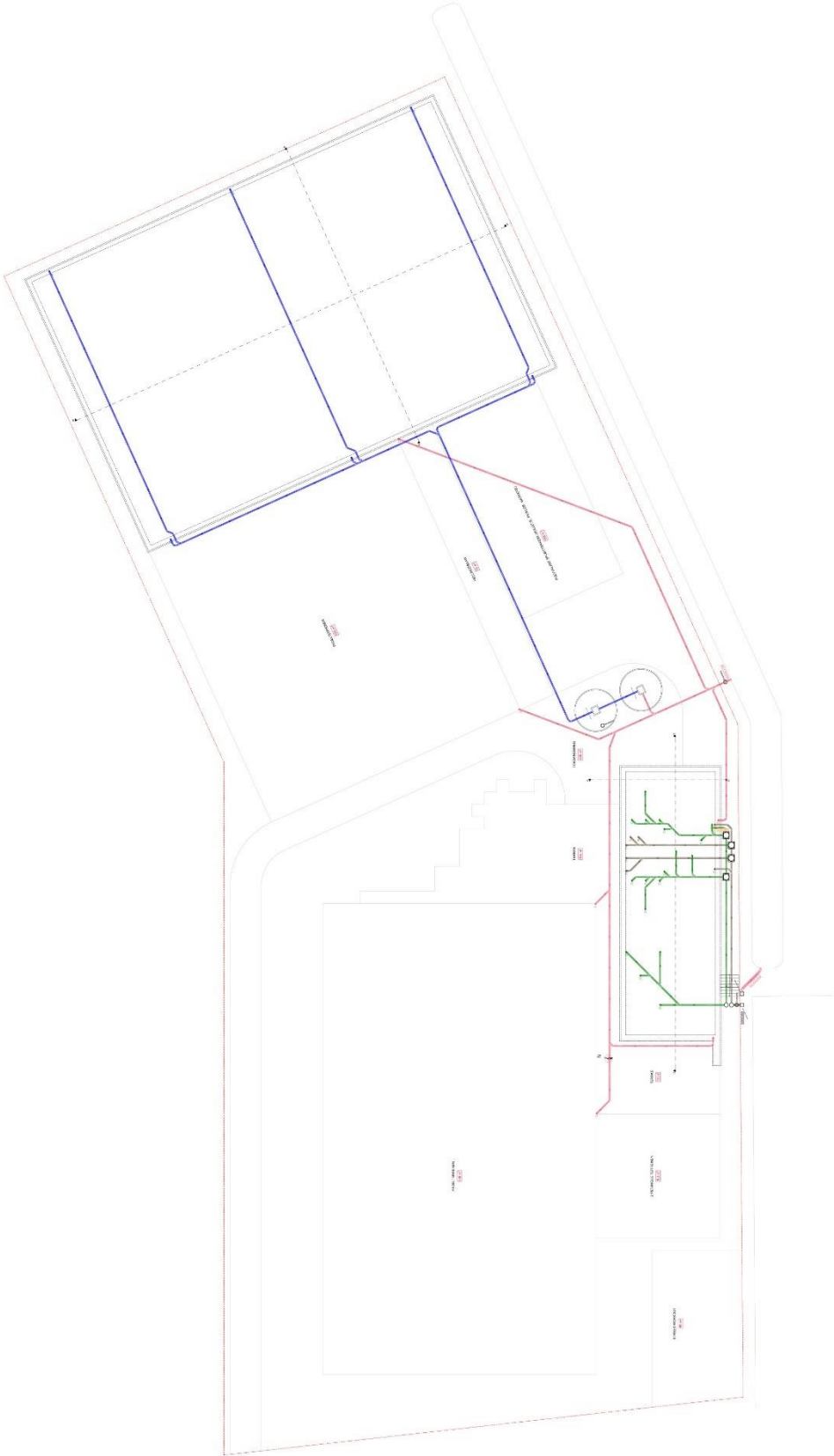
Op het terrein worden padelterreinen aangelegd en een sportloods en clubhuis gebouwd. Er worden vijf padelterreinen, twee petanqueterreinen en een polyvalent sportterrein aangelegd. Aan de zuidzijde van de site een clubhuis opgetrokken met cafetaria, sanitaire voorzieningen, en enkele aanvullende polyvalente ruimtes die dienst kunnen doen voor kleine vergaderingen, recepties of binnensporten. Het nieuwe clubhuis wordt onderkelderd tot op een diepte van ca. 3,20 m onder de nulpas, tot de bovenzijde van de vloerplaat van de kelder.

Aan de oostzijde wordt een grote sportloods gebouwd die plaats biedt aan drie indoor padelterreinen. De twee padelterreinen die grenzen aan de westgevel van deze sportloods, worden mogelijk op termijn nog voorzien van een overkapping m.b.v. een tentstructuur, die alvast mee wordt aangevraagd. De sportloods zal 90 cm lager liggen dan het clubhuis en de outdoor padelterreinen, omwille van het hellend karakter van het terrein. Dat maakt dat de loods aan de noord- en oostzijde wat dieper in het terrein verzonken zit.

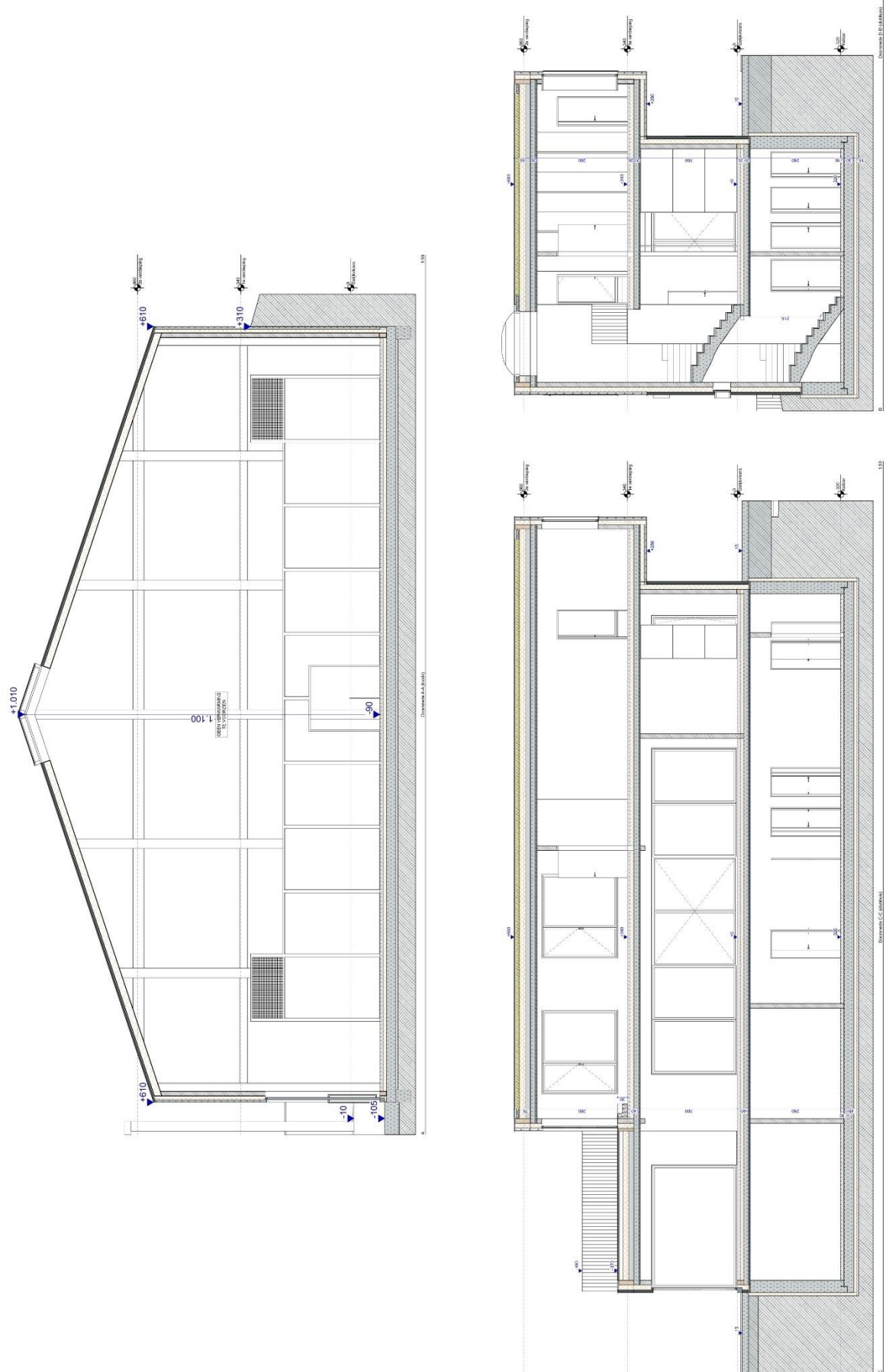
De funderingen van het clubhuis en de sportloods zullen bestaan uit een funderingsplaat op volle grond, aangevuld met funderingsbalken. De funderingsplaat betekent een verstoring tot op een diepte van ca. 55 cm. De funderingsdiepte van de onderliggende funderingsbalken ligt momenteel nog niet vast. Ze is afhankelijk van de resultaten van het funderingsonderzoek.

Tussen het clubhuis en de sportloods worden regenwaterputten aangelegd. Ze zullen een verstoringsdiepte van ca. 3,20 m onder de nieuwe nulpas kennen. Verder wordt ook een wadi aangelegd in het zuiden van het onderzoeksgebied.

Voor de nieuwe functie van het terrein zal het maaiveldniveau ook aangepast worden. Dit betekent dat sommige delen van het terrein afgegraven worden, terwijl andere delen opgehoogd worden. Voor het overige wordt tussen de gebouwen en de terreinen in een ruim terras aangelegd, met aangrenzend een speeltuin en rondom dynamische groenaanleg. Rondom worden taluds aangelegd.

Figuur 5: Rioleringsplan

Figuur 6: Snedes

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is gegeoreferreed geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

Bij de opmaak van de archeologienota werd contact opgenomen met Kristine Magerman van Agilas. We wensen haar te bedanken voor de aanvullingen die zijn nog aangebracht heeft.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuidoosten van het centrum van Asse, ten oosten van de Asphaltcosite en de Molenstraat (Figuur 7). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in industriegebieden en in agrarische gebieden. Hydrografisch behoort het tot het Beneden-Scheldebekken. Ten zuidoosten stroomt De Vliete Bollebeek (Figuur 9). Ten noordoosten vinden we de Gerstebeek en de Krameibeek. Ten westen, aan de overzijde van de heuvelrug waarop het onderzoeksgebied ook gelegen is, vinden we nog de Broek(E)Beek en De Waarbore Ijsenbeek.

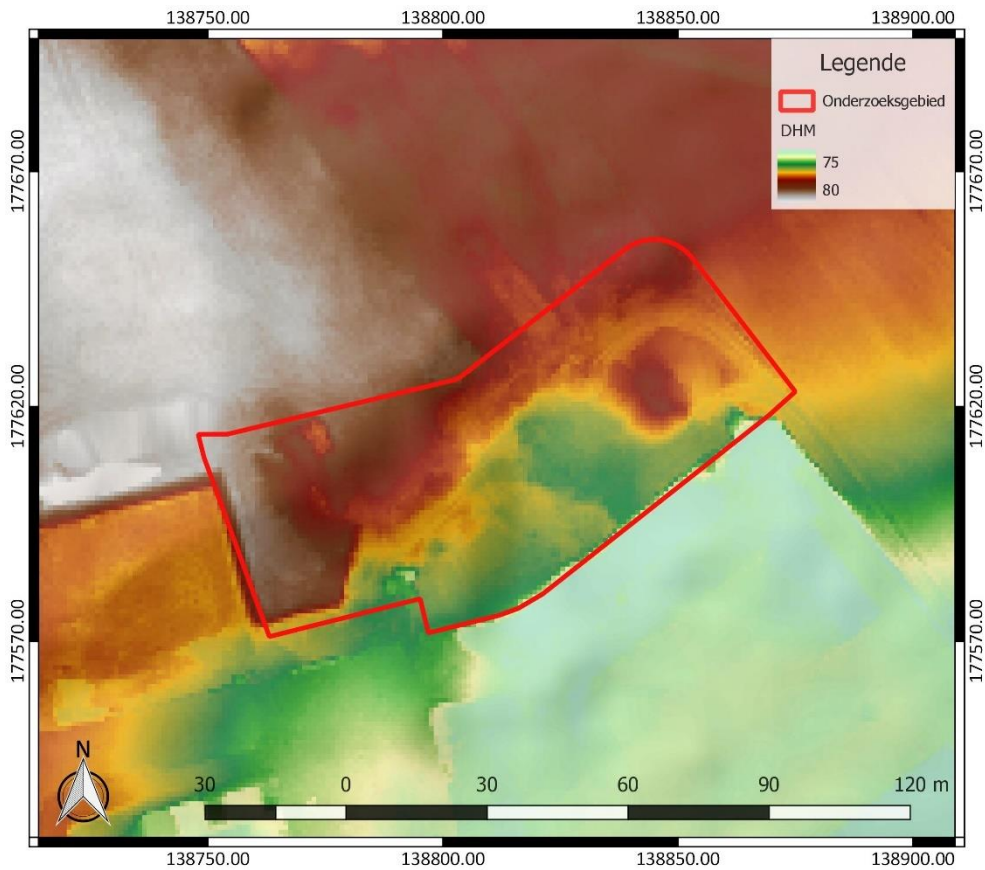
Asse ligt aan de noordelijke grens van het Brabantse plateau, in een heuvelachtig landschap. In het hooggelegen centrum van het dorp komen meerdere heuvelruggen samen.⁵ Op geomorfologisch vlak behoort het gebied tot het glooiende landschap aan de linkerflank van de Zennevallei, dat is uitgeschuurd in de fijnkorrelige afzettingen van de Formatie van Kortrijk. Topografisch situeert het laagst gelegen punt zich in de Dendervallei, op een hoogte van 10 m TAW. De topografie stijgt op lokale en geïsoleerde heuveltoppen die aanwezig zijn in dit glooiende landschap.⁶

⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Asse [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14613> (Geraadpleegd op 08-07-2022)

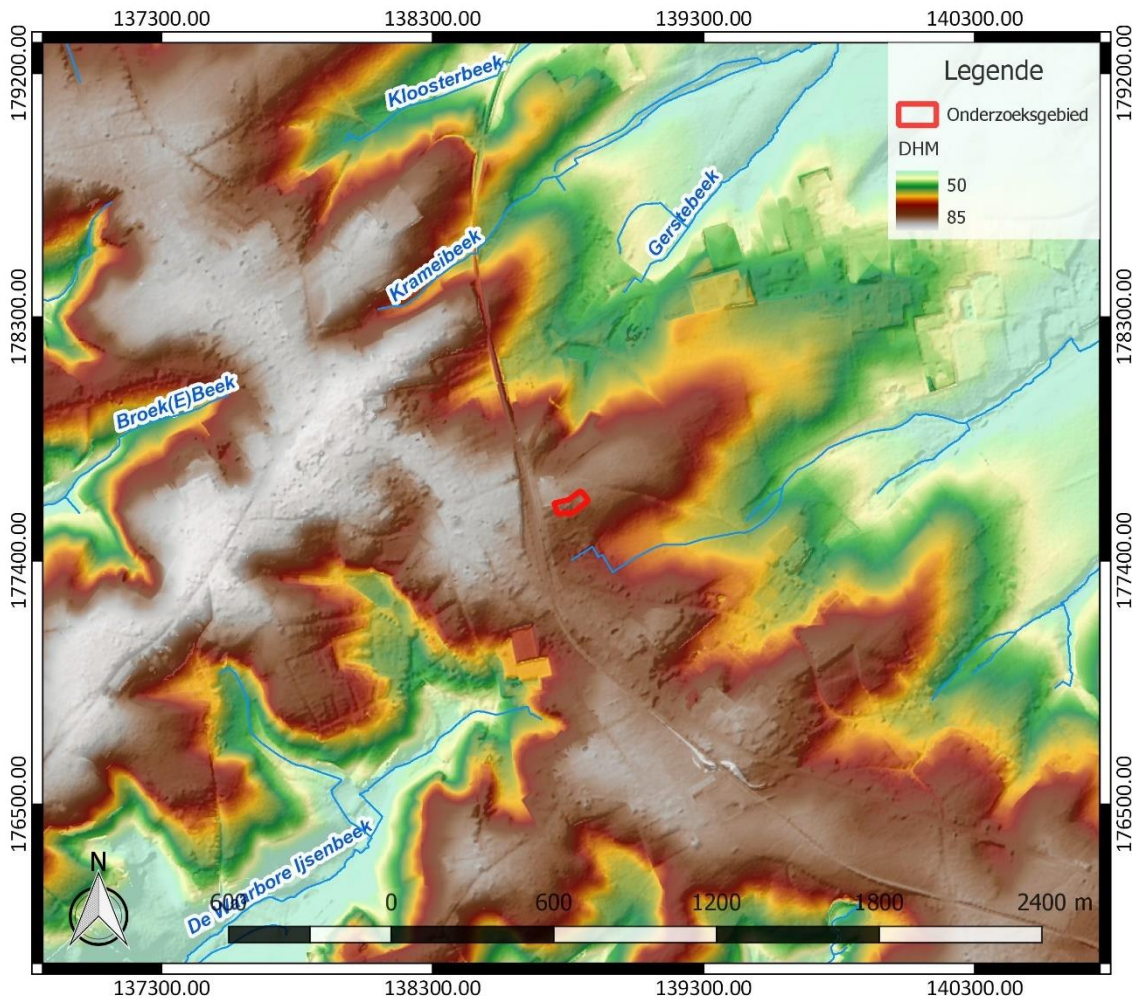
⁶ Schroyen *et al.* 2003, 4

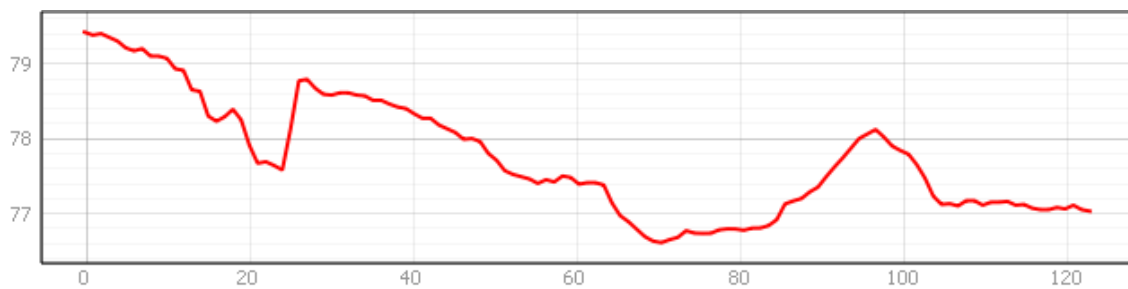
Figuur 7: Luchtfoto van 2021 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 8: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 9: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 5 m (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 10: Hoogteverloop van west naar oost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied bevindt zich op de top van een heuvel (Figuur 8). Het terrein kent een hoogte van 76,6 tot 79,4 m TAW en vertoont een geaccidenteerd terreinprofiel. Dit is mogelijk het gevolg van graafwerken in het verleden op het terrein.

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 11) bestaat uit de Formatie van Sint-Huibrechts-Hern, die gekenmerkt wordt door grijsgroen zeer fijn zand. Dit zand is klei- en glauconiethoudend en is glimmerrijk. Ten zuiden en ten noorden zien we op de kaart de Formatie van Maldegem, die gekarakteriseerd wordt door een grijze afwisseling van fijn zand en klei en die

glauconiet- en glimmerhoudend is. Onderaan bevindt zich klei, die zandhoudend en sterk glauconiethoudend is.⁷

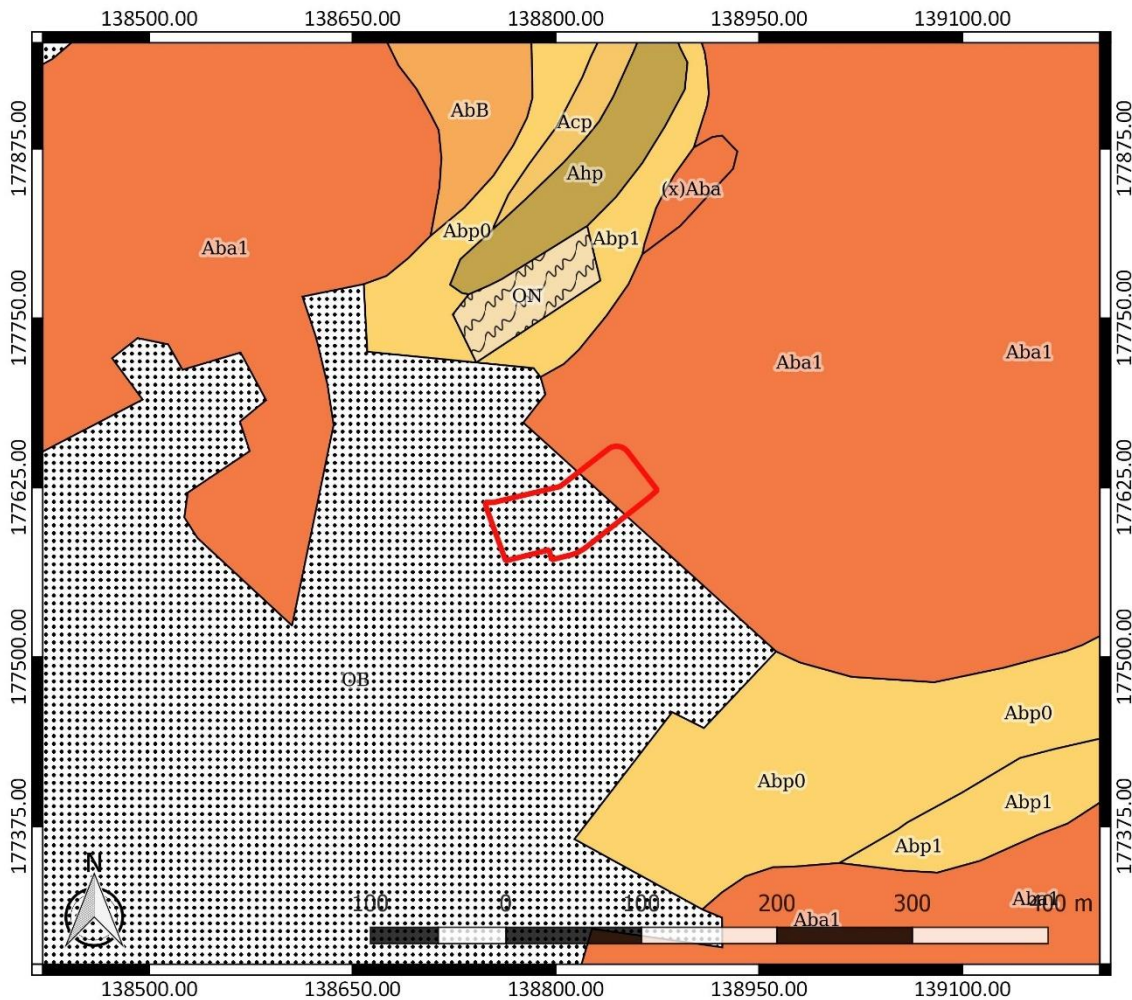
Figuur 11: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De quartairgeologische kaart (Figuur 12) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair. Ter hoogte van de gearceerde zones op de kaart zijn er mogelijk ook nog oudere fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) aanwezig, onder de genoemde afzettingen. Daar komen eveneens jongere fluviatiele afzettingen, afzettingen van het Holoceen en mogelijk van het Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan) voor, boven op de bovenvermelde sequentie.⁸

⁷ www.geopunt.be/kaart

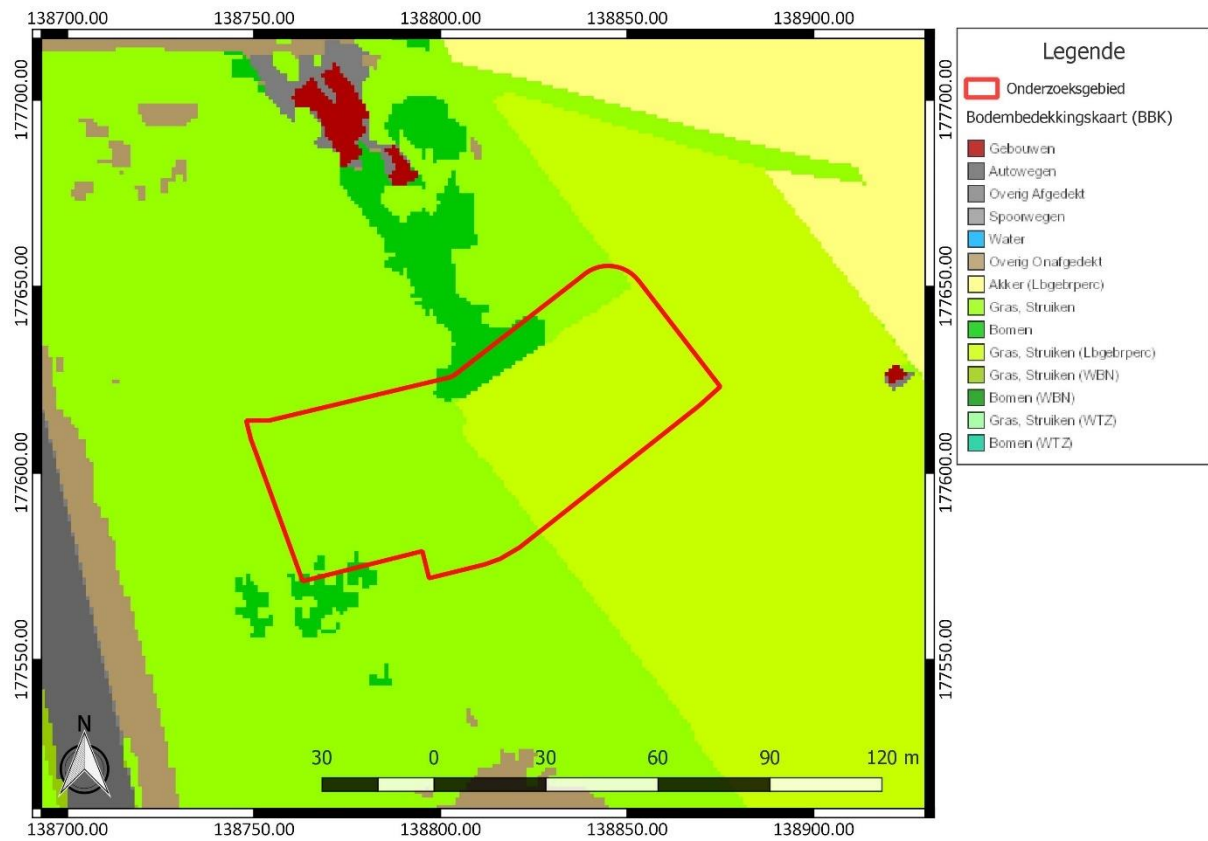
⁸ www.geopunt.be/kaart

De bodemkaart (Figuur 14) situeert het noordoosten van het onderzoeksgebied dat ter hoogte van een droge leembodem met textuur B horizont en een dunne A horizont van minder dan 40 cm (Aba1). Verder is het onderzoeksgebied ingekleurd als bebouwde zone (OB). In de omgeving geeft de bodemkaart ten noorden en ten zuiden nog een droge leembodem zonder profiel (Abp0 en Abp1), opgehoogde gronden (ON) en een natte leembodem zonder profiel (Ahp) weer.

Figuur 14: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruiksk kaart gras, struiken en bomen te bemerken (Figuur 15). Een recente luchtfoto toont dat het onderzoeksgebied braakliggend is (Figuur 7).

Figuur 15: Bodemgebruikskarta met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De strategische hoogteligging van Asse speelde een bepalende rol in het ontstaan en de ontwikkeling van het dorp als transitplaats op een belangrijk wegenknooppunt. De naam Asse is vermoedelijk van Keltische oorsprong. De eerste vermelding als "Ascum" gaat slechts terug tot de 11de eeuw. Er zijn de voorbije jaren verschillende resten gevonden van een pre-Romeinse menselijke aanwezigheid in Asse, zoals onder andere sporen van bewoning uit de bronstijd en de ijzertijd. Het grondgebied werd op enkele kouters na ingenomen door een uitgestrekt woud. In de wijk Kalkoven ontstond rond het midden van de 1ste eeuw na Chr. een vicus die wellicht dienst deed als administratief centrum en als verkeersknooppunt. De vicus kende een bloeiperiode van het midden van de 1ste tot het begin van de 3de eeuw. De vicus van Asse kwam in de loop van de 4de eeuw tot een einde. In de 5de tot de 7de eeuw vestigden Frankische landbouwers zich in de omgeving. Uit enkele hoeves ontwikkelden zich woonkernen. Op korte afstand van de voormalige Romeinse nederzetting werd waarschijnlijk in de 7de eeuw een kerk gebouwd: de Sint-Martinuskerk die aan de oorsprong lag van de latere moederparochie.⁹

Asse won als belangrijk wegenknooppunt en strategisch gelegen dorp dicht bij Brussel, op de grens van het hertogdom Brabant en het graafschap Vlaanderen, in de loop van de 11de eeuw terug aan belang. In de middeleeuwen was de heerlijkheid Asse steeds rechtstreeks in handen van de hertogen van Brabant, als opvolgers van de graven van Leuven. Het bestuur werd overgedragen aan de heren van Asse. Zij mochten in ruil een deel van de rechterlijke inkomsten innen. De plaatselijke heren resideerden in het Hof van Asse, een borcht in de buurt van de huidige Sint-Martinuskerk. Vanuit de borcht beheerden zij de handelsweg Brugge-Keulen. De inwoners van Asse kregen vermoedelijk in de

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Asse [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14613> (Geraadpleegd op 08-07-2022); Magerman/Saerens 2015, 23-27; Steenhoudt *et al.* 2014, 49; informatie Kristine Magerman

13de eeuw, tijdens de regeerperiode van Hendrik I van Brabant (1190-1235), een vrijheidskeure. De groeiende economische bedrijvigheid en het toenemende verkeer lagen hiervan aan de basis. De oude nederzetting met de Markt als centrum groeide enorm in deze periode. Ambachtsslui vestigden zich voornamelijk langs de "Steenweg", waar de bloeiende transithandel tussen Brugge en Keulen zich afspeelde. De aanleg van een nieuwe markt, het huidige Gemeenteplein, was mogelijk ook verbonden met het krijgen van de vrijheidskeure.¹⁰

Vanaf het einde van de 11de eeuw verwierf de pas opgerichte abdij van Affligem te Hekelgem een belangrijk deel van het grondgebied van Asse. De abdij liet er verschillende abdijscholen bouwen. In dezelfde periode schonken de graven van Leuven de kerk van Asse aan de nieuwe abdij. De kerk bleef tot in 1533 in haar bezit. In dat jaar schonk de toenmalige abt Carolus de Croy het gebedshuis aan het Pauscollege van Leuven. Tot het einde van het ancien régime bleef de kerk van Asse in handen van dit Pauscollege. In 1505-1506 werd de hertogelijke heerlijkheid Asse verpand aan de abdij, die uitgegroeid was tot één van de machtigste economische instellingen in het volledige hertogdom Brabant. De abdij werd de voornaamste tiendheffer in Asse. Eén vijfde van de totale oppervlakte van Asse was eigendom van de abdij. Later werd Asse verpand aan Jean de Cotereau. Na een korte interruptie vanaf 1611 werd de heerlijkheid in 1626 terug in pand gegeven aan het geslacht de Cotereau, meer bepaald aan Marie de Cotereau. Vanaf 1649 was Asse definitief in handen van de familie de Cotereau. De heerlijkheid werd in 1663 verheven tot markizaat en werd vervolgens verworven door het geslacht de Taye, dat opgevolgd werd door de familie van der Noot. Deze familie had het markizaat in handen tot het einde van het ancien régime.¹¹

Omwille van de strategische ligging werd Asse doorheen de geschiedenis meermaals getroffen door vijandelijkheden. Het dorp werd herhaaldelijk in brand gestoken en/of verwoest. Toch bleef Asse vanaf de 12de tot het einde van de 18de eeuw een belangrijk centrum voor de ontginning van Lediaanse zandsteen. De uitbating van steengroeven werd gestimuleerd en gefinancierd door de abdij van Affligem. Voor de bouw van de gotische Sint-Martinuskerk werd zandsteen uit de eigen groeven aangewend. Toen er een einde kwam aan de steenontginning werd de landbouw de belangrijkste bedrijvigheid, die vooral gericht was op de bevoorrading van de nabijgelegen hoofdstad. De gemeente ontwikkelde zich geleidelijk tot een Brabants centrum van de hopteelt. De streek rond Asse was gekend als het "hopkwartier". Rond de eeuwwisseling van de 19de en de 20ste eeuw kreeg de hopteelt het moeilijk. Tijdens het interbellum verdween de hopteelt bijna volledig en werd de overstap gemaakt naar groente- en fruitteelt. Na de Tweede Wereldoorlog kwam de industrialisatie op gang in Asse.¹²

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 16). Op korte afstand ten westen is de molen van Asse te zien. Het was een houten graanwindmolen die gebouwd werd in 1659 door de toenmalige heer van Asse. In 1913 werd hij gesloopt.¹³ Verder merken we op dat het onderzoeksgebied ten zuidoosten van het historische centrum van Asse gelegen is.

¹⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Asse [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14613> (Geraadpleegd op 08-07-2022)

¹¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Asse [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14613> (Geraadpleegd op 08-07-2022)

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Asse [online] <https://id.erfgoed.net/themas/14613> (Geraadpleegd op 08-07-2022)

¹³ <https://www.molenechos.org/verdwenen/molen.php?nummer=2392>

Figuur 16: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

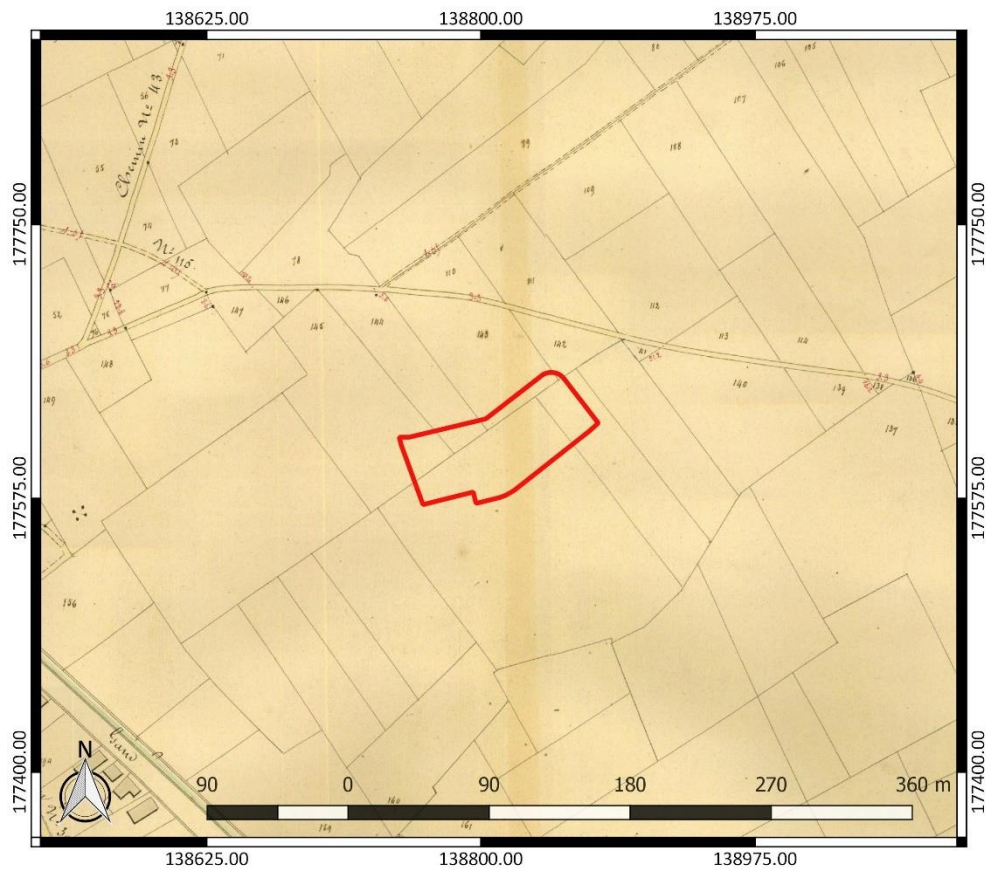
Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is te zien dat het onderzoeksgebied nog steeds in gebruik is als akkerland (Figuur 17). Ten westen vinden we opnieuw de eerder vermelde molen. Op korte afstand ten noorden is een plaats van een slag aangeduid die plaatsvond op 12 augustus 1743. De slag werd tijdens de Oostenrijkse Successieoorlog (1740-1748) uitgevochten tussen de Fransen en de Bondgenoten.¹⁴

¹⁴ Schoups/Paulussen 2022, 26

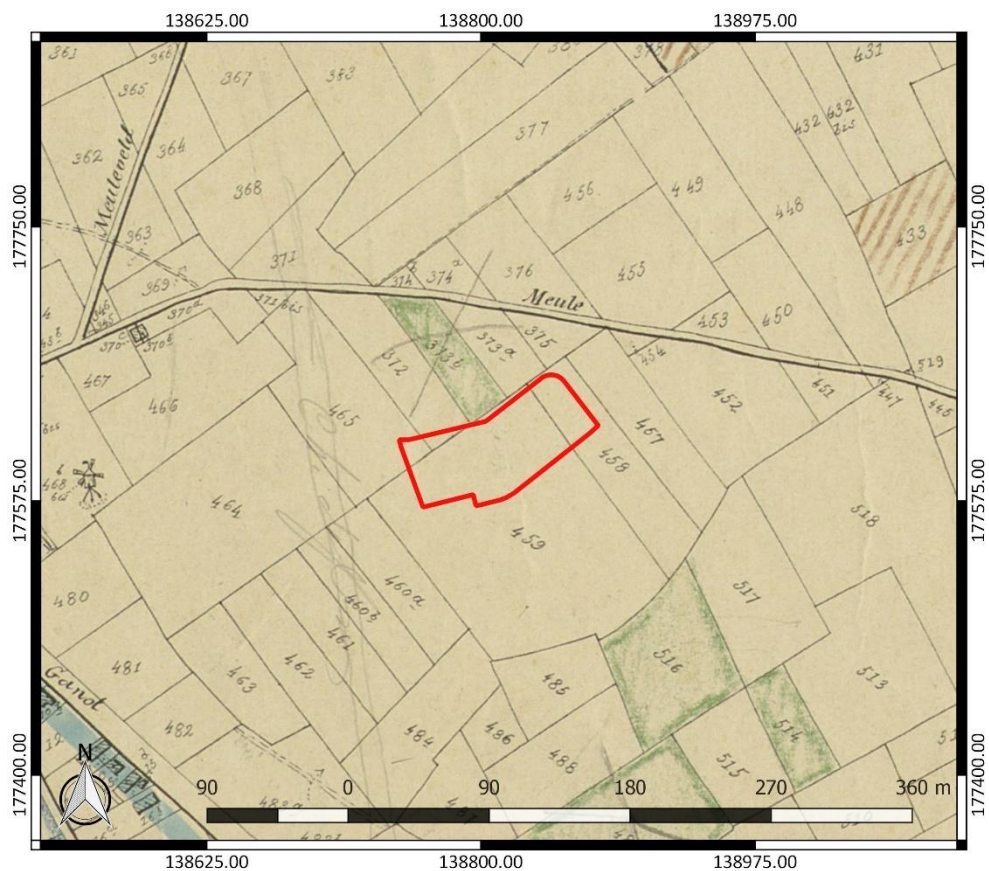

Figuur 17: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

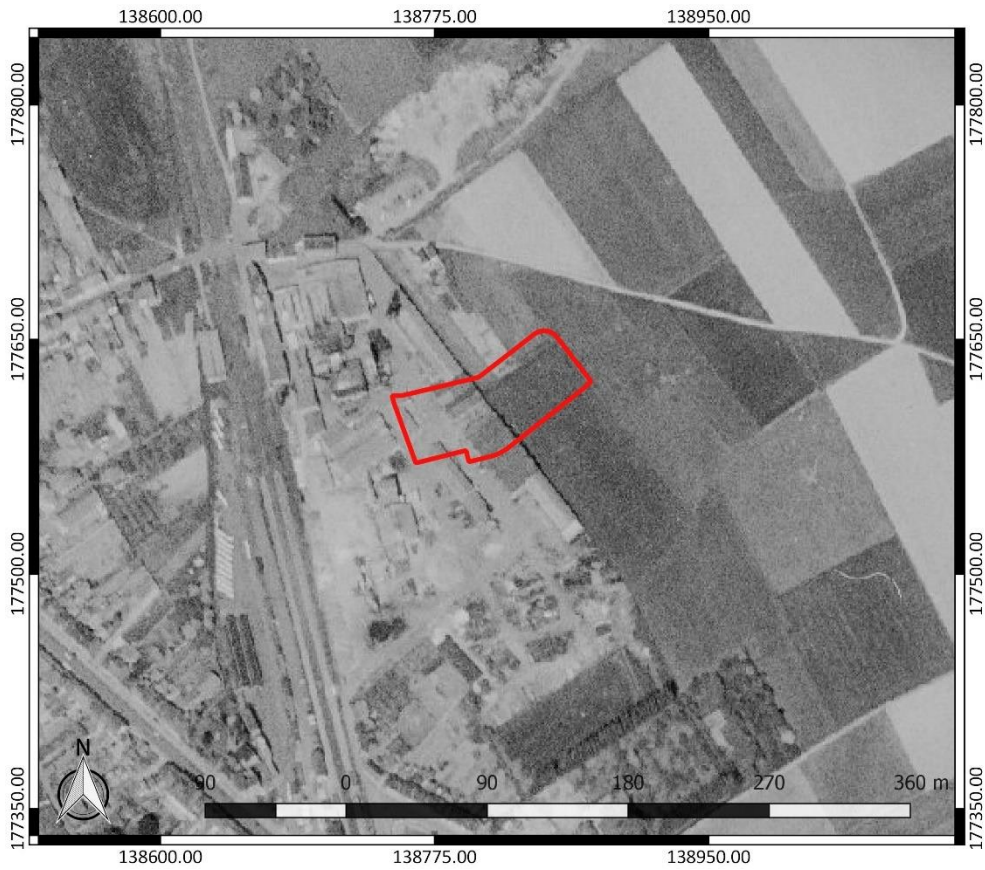
Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is nog steeds geen bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland (Figuur 18). Ten westen vinden we nog steeds een molen. De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft een gelijkaardig beeld als de Atlas der Buurtwegen weer.

Figuur 18: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 19: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 20: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 21: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 22: Luchtfoto uit 2005-2007 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 23: Luchtfoto uit 2014 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 20) geeft voor het eerst bebouwing in het westen van het onderzoeksgebied weer. Het gaat om een fabrieksterrein. In 1922 werden de gronden gekocht door de gebroeders Holoffe die er startten met een asfaltfabriek: de "Compagnie Générale des goudrons et porfiers". De naam evolueerde doorheen de tijd tot "Asphaltco nv". Bij een brand op 3 september 1942 werd een groot deel van de infrastructuur verwoest; de wederopbouw werd beëindigd in 1945. In 1984 verhuisde de fabriek naar Machelen.¹⁵ Op korte afstand ten westen van het onderzoeksgebied zien we dat een spoorweg en een station aangelegd zijn.

Het oosten van het terrein is nog in gebruik als akkerland. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 21) toont een gelijkaardig beeld als de voorgaande luchtfoto. Intussen is de fabriek gesloopt en werden de gronden van de fabriek en van de stortplaats ontgraven in functie van de sanering van het terrein. Een luchtfoto uit 2005-2007 toont de sloop van de gebouwen. Daarop volgde de sanering van het terrein. Vervolgens kwam er nieuwe bebouwing op de site, zoals we dat zien op een luchtfoto uit 2014 en op een recente luchtfoto (Figuur 7). Het gaat onder meer om een brandweerkazerne, een jeugdcentrum en een nieuw politiekantoor.

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt verschillende locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 24). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Op korte afstand ten noordoosten vinden we CAI ID 390. Het duidt de concentratie aan van Romeins vondstmateriaal. Het gaat om prospectievondsten. Ze bestaan uit vermoedelijk bouwmetaal en verder ook terra sigillata, complete imbrices en tegulae, doornikse steen met Romeinse mortel aan, een verguld Romeins leeuwenkopje. Er wordt momenteel rekening mee gehouden dat de concentratie aan vondsten mogelijk een indicatie geeft dat er in het verleden een villadomein te situeren was.¹⁶

Op korte afstand ten zuiden vond een proefsleuvenonderzoek plaats ter hoogte van CAI ID 979716. Het gaat om de locatie van het nieuwe politiekantoor. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen relevante sporen gevonden.¹⁷ Landschappelijk booronderzoek dat ten westen hiervan is uitgevoerd (ID 95359) toont aan dat de bovenste 85 tot 450 cm van de bodem een opgebracht pakket betreft. Voor het aanbrengen ervan is de oorspronkelijke bodem sterk aangetast.¹⁸ Deze werken houden verband met de hoger vermelde Asphaltcosite, ter hoogte waarvan het onderzoeksgebied ook deels gelegen is.

Ten westen vinden we CAI ID 1285 dat de locatie van de molen van Asse aangeeft, die in hoofdstuk 2.4.2 ook reeds aan bod kwam.¹⁹ Ter hoogte van CAI ID 212316 en 982214 is archeologisch onderzoek uitgevoerd. Enkele kuilen dateren uit de volle middeleeuwen. Andere sporen dateren uit de nieuwe tijd. Twee beerputten en restanten van dierbegravingen dateren van de late

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Fabriek Asphaltco [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/76698> (Geraadpleegd op 08-07-2022)

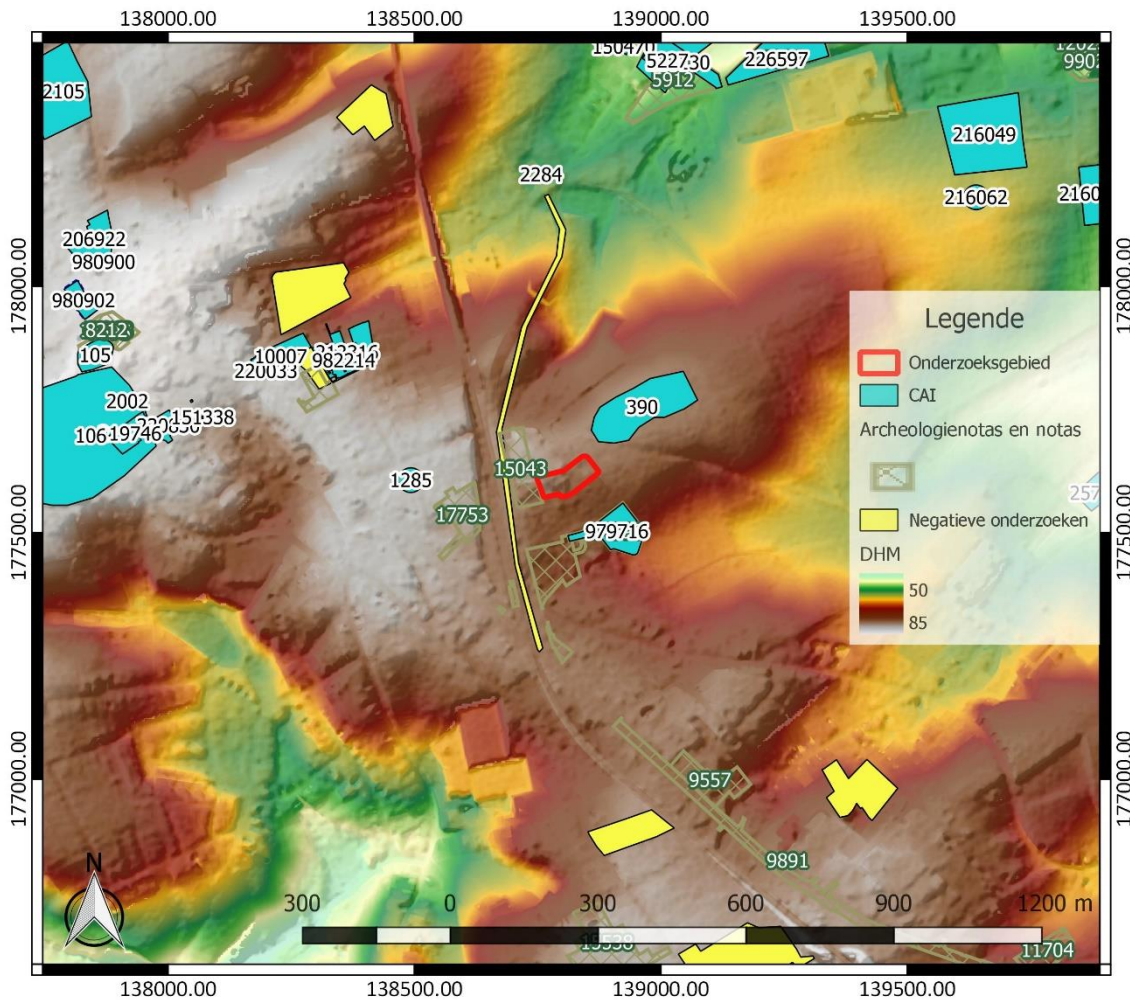
¹⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Asse 2 [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/390> (Geraadpleegd op 08-07-2022) en informatie ontvangen van Kristine Magerman

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Asse Asphaltcosite [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/979716> (Geraadpleegd op 08-07-2022)

¹⁸ Schoups/Paulussen 2022, 51

¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Molen van Asse [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/1285> (Geraadpleegd op 08-07-2022)

middeleeuwen tot de nieuwste tijd. Verder is een 19de-eeuwse veldoven te vermelden.²⁰ Ten westen hiervan is een gasthuis met bijbehorende kapel te situeren, die vermeld wordt in 1290 (CAI ID 10007).²¹ Verder is er de vondst van een brandrestengraf, greppels en vondsten uit de Romeinse tijd, leemwinningskuilen en twee baksteenovens uit de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd (CAI ID 21316).²²

Figuur 24: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Enkel de aanwezigheid van de Borcht van Asse (CAI ID 106) is wel nog relevant om te vermelden. Ze bevindt zich al op vrij grote afstand ten

²⁰ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Wagenmeers [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/982214> (Geraadpleegd op 08-07-2022) en Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Kareelwei [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/212316> (Geraadpleegd op 08-07-2022)

²¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Onze-Lieve-Vrouwgasthuis [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/10007> (Geraadpleegd op 08-07-2022)

²² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Kareelwei [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/212316> (Geraadpleegd op 08-07-2022)

westen van het onderzoeksgebied en zou teruggaan tot de 10de tot 13de eeuw.²³ Ook omwille van het belang van de vondst, vermelden we graag nog de aanwezigheid van een nederzetting uit de late bronstijd of de vroege ijzertijd op ongeveer 1 km ten noordoosten van het onderzoeksgebied (CAI ID 216049). Er is ook sprake van een vroeg-Romeinse plattegrond. De vindplaats is wel topografisch lager gelegen dan het onderzoeksgebied.²⁴

Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Historische kaarten tonen dat het onderzoeksgebied sinds de 18de eeuw in gebruik was als akkerland. In de 20ste eeuw werd ter hoogte van het westen van het onderzoeksgebied de Asphaltco fabriek opgericht. De fabriek zorgde voor een sterke vervuiling van de ondergrond. Na het buiten gebruik stellen van de fabriek bleek een sanering van de ondergrond nodig. Daarbij waren graafwerken nodig, die in het westen van het onderzoeksgebied variëren in diepte van 1 tot 6 m. Dit maakt dat het archeologisch potentieel van het westen van het terrein, slechts laag is.

Het oosten van het onderzoeksgebied kent wel archeologisch potentieel. Dit bleef steeds akkerland tot de inrichting van een dienstzone, waar het onderzoeksgebied vandaag deel van uitmaakt. In het kader van infrastructuurwerken en bouwwerken ten zuiden van het onderzoeksgebied vonden mogelijk ook al graafwerken plaats in het oosten van het onderzoeksgebied, maar dit is momenteel onduidelijk.

Alleszins tonen de gunstige landschappelijke ligging van het terrein op een heuvel in de buurt van verschillende waterlopen en gekende archeologische waarden in de omgeving op het archeologisch potentieel van de regio. Op basis van reeds gekende archeologische waarden is er vooral een verwachting naar de mogelijke aanwezigheid van relevante archeologische resten uit de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijd.

Wat is de impact van de geplande werken?

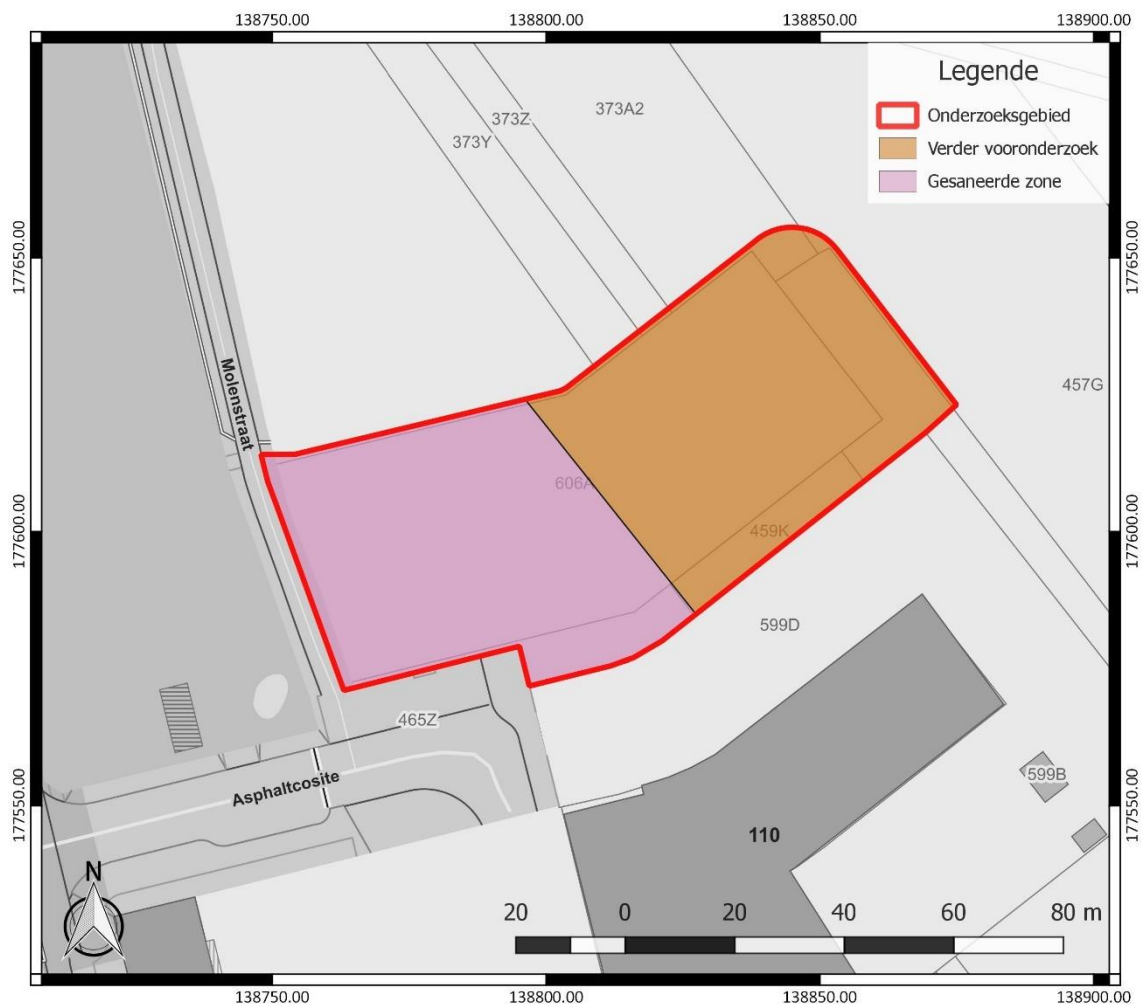
Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de aanleg van sportinfrastructuur met bijhorende omgevingsaanleg. De diepte van de geplande bodemingrepen varieert sterk van 30 cm tot 3,75 m. De sportloods wordt plaatselijk tot 90 cm diepte afgegraven en het clubhuis wordt onderkelderd, wat een verstoring tot 3,75 m betekent. Dit alles doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is. Zoals reeds gezegd moeten we dit wel nuanceren voor het westen van het terrein, dat in het verleden gesaneerd werd. In deze zone zal de bijkomende negatieve impact van de geplande werken op het bodemarchief slechts beperkt zijn. Dit doet besluiten dat bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig is in een zone van ca. 2864 m².

²³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Borch van Asse [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/106> (Geraadpleegd op 08-07-2022)

²⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Assesteenweg - Windmolen III [online] <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/216049> (Geraadpleegd op 12-07-2022)

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het oosten van het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Op basis van gekende archeologische waarden in de omgeving is er een verwachting naar de aanwezigheid van relevante archeologische resten uit de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijd. Ook de aanwezigheid van oudere archeologische resten is momenteel nog niet uit te sluiten. In het westen van het onderzoeksgebied worden geen relevante archeologische resten meer verwacht. Deze zone werd afgegraven tot op een diepte van 1 tot 6 m, in het kader van de sanering van de voormalige Asphaltco fabriek. De geplande werken op het terrein betekenen een bedreiging van het bodemarchief tot op een diepte die varieert van 30 cm tot 3,75 m. Gezien het archeologisch potentieel van de oostelijke zone van het onderzoeksgebied en de negatieve impact die uitgaat van de geplande werken, is bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig in het oosten van het terrein. Deze zone heeft een oppervlakte van ca. 2864 m².

Figuur 25: Aanduiding van de zone waar verder vooronderzoek nodig is, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein begroeid is met onkruid.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de aanleg van sportinfrastructuur binnen het onderzoeksgebied, diende een archeologienota opgemaakt te worden. Daaruit blijkt dat het archeologisch potentieel van het terrein tweeledig is. In het westen worden geen relevante archeologische waarden meer verwacht naar aanleiding van een sanering die er heeft plaatsgevonden. In het kader daarvan is het terrein 1 tot 6 m diep afgegraven. Het oosten van het onderzoeksgebied kent wel nog archeologisch potentieel. Op basis van gekende archeologische waarden in de omgeving is er vooral een verwachting naar resten uit de Romeinse tijd, de middeleeuwen en de nieuwe tijd. Omwille van de gunstige landschappelijke ligging van het terrein is de aanwezigheid van relevante archeologische resten uit andere periodes echter ook nog niet uit te sluiten. Wel zijn er vraagtekens over de bewaringstoestand van het bodemarchief, naar aanleiding van de omvorming van het terrein tot dienstzone. Verder vooronderzoek op het terrein is nodig om hier verder uitspraken over te kunnen doen. De geplande werken betekenen een bedreiging van het bodemarchief.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

ERM nv, 1999: *Beschrijvend Bodemonderzoek Fase II. Linksa nv Asse*, Brussel.

De Raymaeker, A./N. van Liefvering/L. Dingens/J. van Roy, 2020: *Archeologienota. Het nieuwe politiekantoor aan de Asphaltcosite te Asse*, Tienen.

Janssens, P. 2001: *Bodemsaneringsproject Linksa nv, voormalig Asphaltco terrein, Molenstraat 48-50 te Asse*, Zaventem.

Magerman, K./S. Saerens, 2015: *Vlakdekkend archeologisch onderzoek Asse-Kalkoven 2014, 72 – 2014/080 en 2014/346 (prov. Vlaams-Brabant)*, Asse (Rapporten Agilas vzw – 2014/2).

Schroyen, K./P. Buffel/J. Matthijs, 2003: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel*, Brussel.

Schoups, A./R. Paulussen, 2022: *Rondweg, Asse. Archeologienota*, Geel, VEC Nota 776.

Steenhoudt, M./A. De Raymaeker/M. Smeets, 2014: *De archeologische begeleiding aan de Assesteenweg en de Terheidenboslaan te Asse*, Kessel-Lo (Archeo-rapport 234).

4.2 Websites

Cartesius (2022)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2022)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2022)
<https://geo.onroerenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2022)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2022)
<https://inventaris.onroerenderfgoed.be>

Molenechos (2022)
<https://www.moelnechos.org>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2022)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

